

«فرهیختگان» درباره اولویت حذف یارانه پردرآمدها گزارش می دهد

۱۷ درصد درآمد روستایی ها از یارانه تامین می شود

پانینژ رحیمی خبرنگار

چند روز قبل بود که سخنگوی سازمان هدفمندی یارانه‌ها با اشاره به اینکه در مرحله ۱۵۵ واریز یارانه نقدی در دی ماه، تعدادی از مردم از صف دریافت یارانه نقدی حذف شدند گفت که این عدم پرداخت ناشی از اختلال و تاخیر نبوده و مطابق فهرست‌های جدید تعدادی از یارانه بگیران دهک ۱۰ از دریافت یارانه نقدی محروم شده‌اند. در خبرها

سهم ۲۰ تا ۲۵ درصدی یارانه در پوشش هزینه کم درآمد ها

بررسی‌ها نشان می دهد پرداخت یارانه‌های نقدی در کشور عادلانه نیست. این موضوع را به خوبی می توان از مقایسه رقم یارانه در دهک‌های مختلف با هزینه‌های ماهانه آن متوجه شد. براساس گزارش هزینه-درآمد خانوار شهری مرکز آمار ایران، در سال ۱۴۰۱ در مناطق شهری کشور سهم یارانه در دهک‌های مختلف و علی‌الخصوص در دهک‌های پردرآمد ناچیز است. طبق این آمارها، سهم یارانه در پوشش هزینه خانوار در دهک ۹،۰۸ و ۱۰ به ترتیب ۰،۷۳ و ۶،۱ درصد است. شاید این چهار تا هفت درصد در دهک‌های هشتم تا دهم به اندازه هزینه یک یا دو رستوران رفتن هم نباشد. این درحالی است که درصد میزان سهم یارانه در دهک‌های یک تا شش مناطق شهری بسیار بیش از اینهاست؛ به‌گونه‌ای که این عدد می تواند یک چهارم هزینه‌های یک خانواده در دهک اول را تامین کند. به این ترتیب سهم یارانه در پوشش هزینه خانوار در دهک اول ۲۵،۳ درصد، در دهک دوم ۲۰ درصد، دهک سوم ۱۷،۴ درصد، دهک چهارم ۱۱،۵

حذف ۳ دهک ۸ و ۹ و ۱۰ از دستورکار خارج شده است؟

منطقی است و عدم پرداخت یارانه در این ماه ناشی از تاخیر نبوده و یک سری افراد پولدار و ثروتمند از لیست دریافت یارانه حذف شده‌اند. بیش از اینکه دولت همت کند به حذف دهک‌های درآمدی از لیست یارانه بگیران، اولویت در جلوگیری از فرار مالیاتی است. متاسفانه ۲۰ تا ۳۰ هزار همت فرار مالیاتی در کشور داریم که اولویت اول دولت برای ترمیم نظام مالی کشور برای جلوگیری از فرارهای گسترده مالیاتی است. دولت در این صورت می تواند در زمینه کاهش کسری بودجه موفق عمل کند وگرنه با حذف دهک‌های پردرآمد از یارانه نقدی تغییر خاصی رخ نخواهد داد.

سیاستی که در سال انتخابات دنبال نمی شود

حسن خانی پیرامون ضعف مراکز داده در کشور گفت: «مرکز آمار و پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان بسیار ضعیف عمل کرده‌اند و به همین خاطر بستر زیرساخت و امکان سیاست‌های درست و مناسب وجود ندارد. متاسفانه پایگاه آماراری درست و خوبی شکل نگرفته و داده‌های پایگاه رفاه ایرانیان که قرار بود متولی این امر باشد قابل اتکا نیست و وقتی دهک ۹،۰۸ و ۱۰ را اعلام می‌کند شاهد چند صد هزار اعتراض به حق و ناحق هستیم. به همین خاطر این سیاست به لحاظ تبعات اجتماعی به خصوص در سال‌های انتخابات دنبال نمی‌شود. در مرکز آمار، سرشماری سال ۱۴۰۰ لغو شده. امکان سرشماری سال ۱۴۰۵ نیز که طبق قانون قرار بود با روش ثبتی مینا انجام شود، فراهم نشد. نمونه‌گیری‌های بانک مرکزی بعضاً به صورت فرمی دنبال می‌شود و اطلاعات آن درست و قابل اتکا نیست؛ تشتت آماری و ضعف مرکز آمار سبب شده نتوانیم سیاست‌های یارانه‌ای را دقیق اجرا کنیم. پایگاه رفاه ایرانیان یک معضل دیگر علاوه بر موارد مطرح شده دارد. براساس قانون حداقل ۱۹ دستگاه اجرایی باید به این پایگاه، داده منتقل کنند. دستگاه‌ها داده‌ها می‌دهند اما منطبق تولید داده در دستگاه‌های مختلف با هم سازگار نیست و سبب شده این پایگاه نتواند مبنایی درستی از داده‌ها به عمل بیاورد و سیاست‌های با توزیع را درست اجرا کند. منطق واحد هماهنگی وجود ندارد.»

یارانه نان کم می شود

یک کارشناسان که مایل نبود نامی از وی برده شود در گفت وگو با خبرنگار «فرهیختگان» اظهار داشت: «یارانه نقدی، نان، دارو و کمک‌های دولت به نهاد‌های حمایتی ذیل تبصره ۱۴ سابق و تبصره ۸ بودجه جدید تعریف می‌شوند که عدد حدود ۷۰۰ همتی که اعلام شده پاسخگوی این چهار قلم نیست و به نظر می‌رسد دولت برای تراز شدن بودجه خود باید یارانه نقدی سه دهک پردرآمد کشور را حذف کند. همچنین دولت باید مصارف آرد و گندم ثانوایی‌های صنعتی و آزاد را برعهده خودشان بگذارد. دولت سال‌های قبل حدود ۱۰ میلیون تن یارانه گندم ارانه می داد اما پیش‌بینی می‌شود این عدد امسال به هفت یا هشت میلیون تن برسد. این اتفاق به لحاظ بودجه‌ای مناسب است. علی‌الخصوص که مصرف کالایی کشور روند کاهشی دارد و به خصوص در مناطق فقیر و کم‌برخوردار مردم نان را جایگزین بسیاری از مواد غذایی کرده‌اند. زمانی که یارانه دارو تصویب می‌شد، رقم قابل توجهی به این حوزه تخصیص داده نمی‌شد اما سال جاری مبلغ قابل توجهی به این بخش اختصاص یافت اما با این حال قیمت دارو خیلی کنترل نشد. به نظر نمی‌رسد تمهیدات صورت گرفته تریپرات چشمگیری در سال آینده ایجاد کند. در حال حاضر به ۹،۳ دهک یارانه پرداخت می‌کنیم و بخشی از دهک ۱۰ حذف شده است. معیار دهک بندی و مرزهای درآمدی خیلی باریک شده است، به طوری که یک فرد می‌تواند در دهک ۸ یا ۷ قرار گیرد. جابه جایی دهکی داریم. بخشی از دهک ۹ و ۱۰ با

اطلاعات رفاه ایرانیان موجب شده کشور عملا در دهک بندی درآمدی چالش‌های زیادی داشته باشد و این موضوع موجب شده دولت بتواند با دغدغه کمتری نسبت به استحقاق سنجی و پالایش داده‌های پرداخت یارانه اقدام کند. آنچه اقتصاددان‌ها را نگران می‌کند تبعات اجتماعی ناشی از خطا در حذف افراد مستحق دریافت یارانه است که ممکن است اتفاقات جبران ناپذیری را به خصوص برای جامعه ضعیف و فقیر جامعه رقم بزند. برخی از کارشناسان می‌گویند دولت برای حذف یارانه پردرآمدها دو راه بیشتر ندارد. اول اینکه همین رویه را

نظام یارانه‌ای ایرادهای اساسی دارد

وحید شقایق شهری، اقتصاددان درگفت‌وگو با «فرهیختگان» و در پاسخ به این سوال که وضعیت فعلی پرداخت یارانه‌های نقدی عادلانه است یا خیر؟ اظهار داشت: «نظام یارانه‌ای در کشور ایرادهای اساسی دارد که اگر اصلاح نشود تداوم پرداخت یارانه را غیرممکن خواهد کرد. مساله اول این است که یارانه را به برخی از کالاهای مثل نان می‌دهیم که با این اقدام عملاً بخشی از این یارانه نصیب گروه مهاجر در کشور می‌شود که حدود چندین میلیون نفر جمعیت دارند. از سوی دیگر، نیز تخصیص یارانه به برخی محصولات منجر به قاچاق به کشورهای همسایه مانند پاکستان، عراق و سایر کشورها می‌شود. ما عملاً داریم به مردم مسایر کشورها نیز یارانه پرداخت می‌کنیم. سالیان سال بنا بود یک بانک اطلاعاتی با شاخص‌هایی ایجاد کنیم که امکان تفکیک افراد نیازمند را فراهم کند اما هنوز بعد از ۱۲ سال این اتفاق نیفتاده است. از سوی دیگر نیز به طور عجیبی اقلامی که به آنها ارز دولتی تخصیص یافته، رشد قیمتی بیشتری را در مقایسه با سایر اقلام که یارانه ارزی ندارند تجربه کرده‌اند. وجود این خلأ منجر به ایجاد رانت می‌شود و عملاً سودی برای مردم ندارد؛ در نتیجه دولت باید به صورت جدی به این حوزه ورود کند.»

فقط باید به نیازمندان یارانه پرداخت شود

مرتضی افقه، اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» عنوان کرد: «با سیاست‌هایی که در این چند سال اعمال شده، تورم شدید و انباشته به مردم تحمیل شده است و میزان تورم هر سال به سال قبل اضافه می‌شود. برای مثال اگر تورم این سال ۴۰ درصد است، این عدد با تورم سال‌های قبل جمع می‌شود. در این چند سال با تورم‌های بالایی که کشور داشته، بخش قابل توجهی از قدرت خرید مردم کاهش یافته است. اینکه دولت یارانه می‌دهد، منتهی نیست. تورم خود نوعی مالیات است. مالیاتی که دولت به مردم تحمیل می‌کند. دولت دچار کسری بودجه است. به جای تمرکز بر یارانه باید به سراغ انبوه هزینه‌های زیادی که در بودجه‌ها و هزینه‌های غیرضروری و زاید وجود دارد برود و آن را حذف کند تا هر سال به کسری بودجه دچار نشویم. هدفمندی یارانه یعنی

ادامه دهد و اقدامی برای حذف یارانه دهک‌های بالا انجام ندهد. اما رویکرد دوم این است که دولت از طریق داده‌های اقشار (فقریندی) و داده‌های درآمدی اقدام به حذف یارانه پردرآمدها کند که ترکیب این دو می‌تواند موفقیت طرح را تضمین کند. همچنین کارشناسان می‌گویند صرفاً ماندن در این مرحله کافی نیست و دولت باید یک نظام رفاهی چندلایه طراحی کند که در قالب آن، یارانه افراد به حساب و کتاب مالیاتی فرد متصل شود. در این صورت، کمک‌های رفاهی دولت بالاترین اصابت را به گروه‌های هدف خواهد داشت.

شقایق شهری افزود: «هیچ وقت طول دوره تورم در کشور ما شش سال نبوده است. تا زمانی که با تورم‌های بالای ۴۰ درصد مواجه هستیم، مدام بر تعداد نیازمندان یارانه بگیر و نیازمند حمایت افزوده خواهد شد و قدرت خرید طبقه متوسط کاهش پیدا می‌کند و نمی‌توان به ۹۰ میلیون جمعیت یارانه پرداخت کرد. تا زمانی که نتوانیم ثبات قیمتی و مهار تورم را در کشور ایجاد کنیم، دولت باید درآمد خود را صرف پرداخت یارانه به مردم و عملیات توزیع فقر کند. اگر نتوانیم تورم را تا چند سال آینده کنترل کنیم، طبقه متوسط حذف می‌شود و این به معنای فقیر شدن هشت دهک درآمدی خواهد بود. اولویت کشور باید مهار تورم باشد. در شرایط کنونی رانت ارزی و انحراف منابع یارانه‌ای و حمایتی خیلی زیاد است که نمونه آن در موضوع جای دیش مشاهده شد. این موارد آفت نظام یارانه‌ای کشور است. با این شرایط، هم دولت منابع در دسترس و کافی و توان پرداخت نخواهد داشت و هم مردم ناراضی خواهند بود. این شرایط از توان هر دولتی در دنیا خارج است و نیازمند اصلاحات جدی است. باین شرایط تورم، دهک‌های ۸ و ۹ نیز احتمالاً وارد طبقه نیازمند جامعه خواهند شد.»

یارانه فقط به افراد نیازمند پرداخت شود و منطقی است که دو تا سه دهک بالا یارانه دریافت نکنند و این مبلغ به دهک‌های ضعیف‌تر جامعه اختصاص پیدا کند. اما باید توجه داشت از آنجایی که دولت آمار درستی از دهک‌ها ندارد نمی‌تواند به این هدف برسد. همه کشورهای دنیا و حتی کشورهای پیشرفته یارانه پرداخت می‌کنند اما در کشور ما به دلیل سیاست‌های غلط، بخش قابل توجهی از مردم زیر خط فقر هستند. در این شرایط یا تحریم باید حل‌شود یا از هزینه زائد دولت کاسته شود. کشورهای دیگر دنیا به شکل‌های مختلف مثل خانه‌های ارزان، کمک هزینه مدرسه، مسکن و بعضاً حتی پرداخت مستقیم، یارانه پرداخت می‌کنند و افراد ثروتمند و دارای تمکن خود درخواست یارانه نمی‌دهند.»

سهم یارانه نقدی از هزینه‌های ماهانه خانوار روستایی طی سال ۱۴۰۱ - ارقام به تومان

دهک	بعد خانوار	هزینه ماهانه خانوار	یارانه خانوار	سهم یارانه در پوشش هزینه خانوار (درصد)
کل خانوارها	۳،۴۱	۶،۵۷۱،۶۲۵	۱،۱۲۵،۳۰۰	۱۷،۱
دهک اول	۱،۷۹	۱،۹۶۵،۹۷۵	۷۱۶،۰۰۰	۳۶،۴
دهک دوم	۲،۷۶	۳،۲۵۸،۱۱۷	۱،۱۰۴،۰۰۰	۳۳،۹
دهک سوم	۳،۳۳	۴،۳۳۸،۶۰۸	۹۹۹،۰۰۰	۲۳
دهک چهارم	۳،۵۳	۴،۹۷۹،۶۰۸	۱،۰۵۹،۰۰۰	۲۱،۳
دهک پنجم	۳،۵۸	۵،۶۸۳،۰۰۸	۱،۰۷۴،۰۰۰	۱۸،۹
دهک ششم	۳،۵۹	۶،۰۶۹،۹۱۷	۱،۰۷۷،۰۰۰	۱۷،۷
دهک هفتم	۳،۷۲	۷،۲۰۸،۱۱۷	۱،۱۱۶،۰۰۰	۱۵،۵
دهک هشتم	۳،۸۱	۸،۱۳۰،۹۵۸	۱،۱۴۳،۰۰۰	۱۳،۸
دهک نهم	۳،۸۷	۱۰،۰۵۵،۹۵۸	۱،۱۶۱،۰۰۰	۱۱،۵
دهک دهم	۴،۰۹	۱۳،۸۶۲،۴۹۲	۱،۲۲۷،۰۰۰	۸،۹

منبع: گزارش هزینه-درآمد خانوار، مرکز آمار ایران

سهم یارانه نقدی از هزینه‌های ماهانه خانوار شهری طی سال ۱۴۰۱ - ارقام به تومان

دهک	بعد خانوار	هزینه ماهانه خانوار	یارانه خانوار	سهم یارانه در پوشش هزینه خانوار (درصد)
کل خانوارها	۳،۲۳	۱۱،۴۲۸،۸۳۳	۱،۰۶۵،۹۰۰	۹،۳
دهک اول	۲،۶	۴،۱۱۶،۴۵۸	۱،۰۴۰،۰۰۰	۲۵،۳
دهک دوم	۳،۰۳	۶،۰۶۴،۵۳۳	۱،۲۱۲،۰۰۰	۲۰
دهک سوم	۳،۱۷	۷،۳۰۶،۸۵۸	۱،۲۶۸،۰۰۰	۱۷،۴
دهک چهارم	۳،۲	۸،۳۴۳،۲۸۳	۹۶۰،۰۰۰	۱۱،۵
دهک پنجم	۳،۲۸	۹،۴۱۶،۵۷۵	۹۸۴،۰۰۰	۱۰،۴
دهک ششم	۳،۳	۱۰،۲۹۴،۸۰۰	۹۹۰،۰۰۰	۹،۵
دهک هفتم	۳،۴	۱۲،۰۷۵،۳۸۳	۱،۲۰۰،۰۰۰	۸،۴
دهک هشتم	۳،۴۴	۱۴،۱۷۷،۸۹۲	۱،۰۳۲،۰۰۰	۷،۳
دهک نهم	۳،۴۸	۱۷،۰۳۷،۲۹۲	۱،۰۴۴،۰۰۰	۶،۱
دهک دهم	۳،۴۲	۲۵،۳۶۲،۰۹۲	۱،۰۲۶،۰۰۰	۴

منبع: گزارش هزینه-درآمد خانوار، مرکز آمار ایران